

Helsingin kaupungin kirjaamo
PL 10 (Pohjoisesplanadi 11–13)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Asianne HEL 2019-004866 T 10 03 03, Hankenumero 5726_3

MELLUNMÄEN JA VESALAN KERROSTALOALUEET, HSY:N KANNANOTTO TÄYDENNYSRAKENTAMISPERIAATTEISIIN

Mellunmäen ja Vesalan kerrostaloalueille laaditaan täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteet. Suunnitteluperiaatteet ohjaavat alueen asemakaavoitusta ja niillä ennakoitaan raideyhteyksien kehittymistä alueella (Raide-Jokeri 2, Vantaan ratikka ja metron jatkaminen).

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä esittää kannanottonaan asiasta seuraavaa:

Alueella sijaitsevat vesihuoltolinjat ja niihin liittyvät rakenteet tulee huomioida alueen suunnittelussa. Suunnittelun yhteydessä tulee selvittää uuden vesihuollon ja johtosiirtojen tarve sekä huomioida riittävät tilavaraukset vesihuollon putkille ja laitteille. Vesihuoltolinjat tulee pääsääntöisesti sijoittaa yleisille alueille. Mahdollisten johtokuja-aluevarausten tarve tulee selvittää.

Mikäli alueen maankäytön muutokset aiheuttavat merkittävää muutostarvetta olemassa oleville vesihuoltojärjestelmille, tulee ratkaisuja miettiä ja niistä sopia yhdessä HSY:n kanssa. Lisäksi tulee myös selvittää, riittääkö vesihuoltoverkoston kapasiteetti täydennysrakentamiselle.

Lisäksi tulee kaupungin hulevesistrategian mukaisesti selvittää alueella muodostuvien hulevesien imeytys- ja viivytysmahdollisuudet ja huomioida niiden vaatimat tilavaraukset.

Lisätietoja antaa alueinsinööri Sini Lehtonen, puh. 09 1561 3054.

Jukka Saarijärvi
yksikön päällikkö

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Aihe: Liikenne- ja viestintäviraston lausunto (ei lausuttavaa) - dnro HEL 2019-004866

Dnro: HEL 2019-004866

Asia: Lausuntopyyntönnä 27.2.2020 Mellunmäen ja Vesalan kerrostaloalueiden täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteet

Traficomin dnro: TRAFICOM/91529/04.04.05.00/2020

Helsingin kaupunki on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta (Traficom) lausuntoa Mellunmäen ja Vesalan kerrostaloalueiden täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteesta.

Todetaan, että Liikenne- ja viestintävirastolla ei ole asiasta lausuttavaa.

terveisin,

Marjut Ahlstedt

assistentti

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
PL 320, 00059 TRAFICOM
www.traficom.fi

06.04.2020

88/10.02.03.00/2020

Helsingin kaupunki Kirjaamo Kaupunkiympäristön toimiala
PL 10 (Pohjoisesplanadi 11-13)
00099 Helsingin kaupunki
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Viite

Lausuntopyyntö HEL 2019-004866 T 10 03 06
Hankenumero 5726_3

HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE -KUNTAYHTYMÄN LAUSUNTO MELLUNMÄEN JA VESALAN KERROSTALOALUEIDEN TÄYDENNYSRAKENTAMISEN SUUNNITTELUPERIAATTEIDEN OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMASTA

Mellunmäen ja Vesalan alueella laaditaan kerrostaloalueiden täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteita. Suunnitteluperiaatealue sijaitsee Mellunkylän kaupunginosassa Mellunmäen ja Kontulan metroasemien läheisyydessä. Suunnitteluperiaatteissa määritellään suuntaviivat alueen täydennysrakentamiselle ja asemakaavoitukselle.

Suunnitteluperiaatteita laaditaan alueelle, jolla on hyvät joukkoliikenneyhteydet. Aluetta palvelevat Mellunmäen ja Kontulan metroasemat, runkobussilinja 560, liityntälinjat 95 ja 97(V) ja Vantaan suuntaan liikennöivät seutulinjat 562, 572 ja 587. Aluetta palvelevat myös lähibusseilinjat 811 ja 812.

Syksyllä 2021 liikennöinnin aloittavan linjan 562 korvaava runkobussilinja 570 on suunniteltu muutettavan 2020-luvun loppupuolella Vantaan pikaraitiotieksi, joka tarjoaisi yhteyden Mellunmäestä Hakunilan ja Tikkurilan kautta lentoasemalle. Vastaavasti runkolinjaa 560 on suunniteltu muutettavan Raide-Jokeri II:ksi 2030-luvulla.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) lausuu kannanottonaan seuraavaa:

Suunnitteluperiaatteiden laatiminen ja täydennysrakentaminen Mellunmäen ja Vesalan kerrostaloalueille tukee MAL 2019 -suunnitelman tavoitteita. Kaava-alue sijaitsee erinomaisten ja yhä paranevien joukkoliikenneyhteyksien äärellä. HSL:n näkökulmasta alueen täydennysrakentaminen on kannattavaa.

Suunnitteluperiaatteita laadittaessa ja myöhemmin alueen asemakaavoja päivitettäessä on huomioitava tulevaisuuden liikennejärjestelyiden ja –

06.04.2020

88/10.02.03.00/2020

hankkeiden, kuten esimerkiksi Vantaan ratikan sekä Raide-Jokeri II:n vaatimat tilavaraukset.

Lisätietoja kaavalausunnon osalta antaa joukkoliikennesuunnittelija Essi Kyllönen (puh. 040 5370518) ja jatkosuunnittelun osalta liikennesuunnittelija Hanna Pund (puh. 040 6689170).

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Suvi Rihtniemi
toimitusjohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä 6.4.2020. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa HSL:n kirjaamosta.

Lausunto

10.03.2020

MV/34/05.02.00/2020 1 (1)

Helsingin kaupunki/Kaupunkiympäristön toimiala
PL 2214
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Viite HEL 2019-004866

Asia **HELSINKI, Mellunmäen ja Vesalan täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteet**

Museoviraston ja alueellisten vastuumuseoiden välisen työnjaon mukaisesti Helsingin kaupunginmuseo antaa asiasta lausunnon.

Yli-intendentti

Helena Taskinen

Intendentti

Elisa El Harouny

Tiedoksi Helsingin kaupunki / Helsingin kaupunginmuseo
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Sari Saresto

21.4.2020

Helsingin kaupunginmuseon lausunto koskien Mellunmäen ja Vesalan suunnitteluperiaatteiden osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa

HEL 2019-004866 T 10 03 06

Helsingin kaupunkiympäristön toimiala / Maankäyttö ja kaupunkirakenne / Asemakaavoitus on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Mellunmäen ja Vesalan suunnitteluperiaatteita koskevasta, 25.2.2020 päivätystä ja 23.3.2020 päivätystä asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Liitteenä on myös 2/2020 päivätty luonnos Mellunmäen ja Vesalan kerrostaloalueiden täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteiksi. Perustehtävänsä mukaisesti kaupunginmuseo tarkastelee hanketta kulttuuriympäristön ja maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön suojelun ja säilymisen näkökulmasta.

Suunnittelualue käsittää Mellunmäen ja Vesalan kerrostaloalueet, jotka koillisessa rajautuvat Vantaan Länsimäen kaupunginosaan. Luoteessa ja etelässä suunnittelualue rajautuu pääosin Vesalan ja Mellunmäen pientaloalueisiin, lounaassa puolestaan Kontulan kerrostaloalueeseen. Itäkulma alueesta liittyy Vartiokylän ja Länsisalmen kartano- ja tilakeskuksen kulttuuriympäristökokonaisuuteen ja Yllästunturintien kortteleista avautuu näkymiä tähän kulttuurimaisemaan.

Mellunmäen ja Vesalan kerrostaloalueille laaditaan suunnitteluperiaatteita, joilla määritellään suuntaviivat alueen täydennysrakentamiselle ja asemakaavoitukselle. Suunnitteluperiaatteiden tarkoituksena on ohjata alueen kehitystä ja kaavoitusta Helsingin yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti siten, että alueen erityispiirteet vahvistuvat ja että alue kehittyy vetovoimaisena asuinalueena. Suunnitteluperiaatealueelle on esitetty Helsingin uudessa yleiskaavassa (2016) pikaraitiotieyhteys Mellunmäen metroasemalta Helsinki-Vantaan lentokentälle sekä bussiliikenteen runkolinjan 560 korvaava pikaraitiotieyhteys Raide-Jokeri 2. Mellunmäen metroaseman läheisyyteen ja pikaraitiotieiden yhteyteen tutkitaan tehokasta täydennysrakentamista. Suunnitteluperiaatteilla määritellään täydennysrakentamisen ja muiden toimintojen laajuutta ja sijoitumista alueella ja tutkitaan katutilan linjauksia ja mitoituksia. Suunnitteluperiaatteiden rinnalla laaditaan asemakaavoja alueen keskeisillä tonteilla. Mellunmäen keskuksen asemakaavoitus on aloitettu, sekä Ounasvaarantien ja Pallaksentien asemakaavan valmistelua jatketaan. Muutoin asemakaavoitus omina erillisinä hankkeinaan aloitetaan alueilla, joissa voimassa olevien asemakaavojen tarkistaminen katsotaan tarpeelliseksi tontin haltijoiden aloitteesta. Suunnitteluperiaatteiden ta-

21.4.2020

voitteena on kaupungin strategian mukaisesti edistää asuntotuotantoa, liikkumisen sujuvuutta ja kestäviä kulkumuotoja sekä uudistaa alueen palveluja.

Suunnittelualueella on voimassa useita asemakaavoja vuosilta 1968–2016. Alue on varattu niissä pääosin asuinkerrostalojen korttelialueiksi, minkä lisäksi on puistoja, lähivirkistysalueita, julkisten palvelurakennusten korttelialueita ja toimistorakennusten korttelialueita. Liiketilaa löytyy lähinnä metrokorttelissa ja Itäväylän rakennusten maantasokerroksissa. Voimassa olevassa Helsingin yleiskaavassa (2016) suunnittelualue on pääosin merkitty asuntovaltaiseksi alueeksi A2-A4, joita kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Korttelitehokkuus vaihtelee ollen pääasiassa välillä 0,4-2,0. Metroaseman ympäristö on merkitty lähikeskustaksi C3. Suunnittelualueen eteläpuolelta alkaa viheryhteystarve, joka jatkuu koilliseen Vantaan puolelle tavoitteena liittyä Vantaan viheralueisiin ja yhteyksiin.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteenä on 02/2020 päivätty luonnos suunnitteluperiaatteista. Suunnitteluperiaatteiden visio kuuluu seuraavasti: ”Mellunmäki on keskeinen julkisen liikenteen solmukohta, sisäänkäynti Helsinkiin. Mellunmäen keskuskorttelit toimivat alueellisenä lähipalvelukeskuksena, jossa sijaitsee kaupallisia ja julkisia palveluja ja asumista. Mellunmäki ja Vesala ovat vehreitä kaupunginosia, joissa on hengittävä kaupunkirakenne, turvallinen ja viihtyisä kävelyn ja pyöräilyn ympäristö, sujuvat vaihdot joukkoliikennevälineiden välillä ja hyvät yhteydet ympäröiville virkistysalueille. Kaupunginosissa on nähtävissä kerrostunut kaupunkirakenne; rakentamisen eri aikakaudet ja mittakaavat. Suunnittelualueella edistetään kestävien rakentamismuotojen kehittämistä.” Vision tavoitteet vaikuttavat tukevan monelta osin myös kulttuuriympäristön vaalimista. Keskeistä näiden tavoitteiden saavuttamisessa on kuitenkin tunnistaa suunnittelualueeseen kuuluvien eri-ikäisten osa-alueiden keskeiset ominaispiirteet, jotta niitä voidaan säilyttää ja osaltaan vahvistaa.

Mellunmäki ja Vesala ovat vehreitä asuinalueita. Tyypillisiä maisemia Mellunmäessä ovat mäntymetsät ja kalliot, osin purolaaksot alavine, vehreine lehtoineen. Vesalan metsäiset viheralueet ovat pienempiä toisistaan erillään olevia saarekkeitä. Yleisesti viheralueet liittyvät laajoihin alueellisiin kokonaisuuksiin ja viheryhteyksiin. Asuinkortteleissa pihat ovat pääosin laajoja ja vehreitä ja korttelit on sovitettu avokallioihin ja maantason korkeusvaihteluihin. Pihat yhdistyvät toisiinsa ja ympäristönsä kävelylle varatuin raitein. Suunnittelualueen puistoista on nostettu esiin Mellunmäen asukaspuisto, Aarrepuisto, Vesalanpuisto, Varhelanpuisto ja Kairakenttä, joka on myös arvotettu kuuluvaksi Helsingin

21.4.2020

arvoympäristöihin aikakautensa tyylipiirteitä edustavana puistona. Asuinkerrostalot vehreillä tonteillaan ovat pääosin kolmikerroksisia, jonkin verran neljä-seitsemänkerroksisia ja yksi talo on yhdeksänkerroksinen. Tämän korkeampaa rakentamista ei toistaiseksi ole. Kerrostalojen maltillinen kerroslukumäärä ja korkeus ovat keskeinen alueen ominaisuutta muovaava tekijä, jota tulee jatkossakin vaalia. Vanhimmilla alueilla talot muodostavat avointa korttelirakennetta, kun taas 1980- ja 1990-luvulla on rakennettu puoliavoimia kortteleita. Kaupunginmuseon näkemyksen mukaan juuri edellä mainitut piirteet ovat keskeisiä vaalittavia tekijöitä, joilla saadaan säilytettyä ja vahvistettua viisiossakin mainittua hengittävää, vehreää ja sekä ajallisesti että mittakaavaltaan kerroksista, miellyttävää ja turvallista asuinympäristöä sekä Mellunmäessä että Vesalassa.

Vaikka täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteiden alue rajautuu kerrostalovaltaisille alueille, voi suunnittelualueen yhtenä arvokkaana piirteenä pitää sen ajallista kerroksellisuutta ja historian läsnäoloa. Se tulee esiin muun muassa historiallisten teiden linjauksina, joko nykykatuina tai ulkoilureitteinä sekä sotahistoriallisina muistumina ensimmäisen maailmansodan ajoilta. Kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta keskeinen suunnittelussa huomioon otettava kokonaisuus onkin alueen arkeologinen kulttuuriperintö. Suunnittelualueen sisällä ja sitä ympäröivillä alueilla sijaitsee muinaismuistolain suojeltavia ensimmäisen maailmansodan aikaisia tukikohtia, jotka sisältävät puolustusasemia sekä muita rakenteita, kuten linnoituseliimiä yhdistäviä yhdysteitä. Suunnittelualueen itäpuolella sijaitsee mm. edustava linnoitealue Mustavuoren tukikohta I ja koillispuolella pääosin Vantaan Länsimäen alueelle sijoittuva tukikohta II, jonka rakenteita ulottuu myös suunnittelualueelle Helsingin puolelle. Edellä mainitut tukikohdat I ja II ovat kokonaan tai osin arvotettu valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi (RKY) sekä maakunnallisesti arvokkaiksi kulttuuriympäristöiksi. Linnoitteet ovat osa Helsingin ja pääkaupunkiseudun kulttuurimaisemaa.

Suunnittelualueen aluerajauksen sisäpuolelle osuu neljä ensimmäisen maailmansodan aikaista kohdetta. Suunnittelualueen länsiosassa Humikkalantien ja Kontulantien välissä sijaitsee kohde tukikohta III:1 Mellunkylä: Vesala. Kohteen muinaisjäännösrekisteritunnus on 1000007710. Alueella on sijainnut kallioon louhittu suojahuone, siihen lännestä johtava yhdyshauta sekä suojahuoneen louhinnassa syntynyt louhekkivikasa, jotka näkyvät vuoden 1982 asemakaavassa. Tarkemmin sanottuna kohde sijaitsee Tiurinraitti-nimisen kevyen liikenteen väylän kaakkoispuolella metsäisellä kallioalueella ilmeisesti peittyneenä. Viimeisimmässä inventoinnissa on todettu, että kohteesta saattaa olla ra-

21.4.2020

kenteita jäljellä Tiurinraitin ja sen eteläpuolella sijaitsevan kerrostaloryhmän välissä.

Ensimmäisen maailmansodan aikaisen tukikohta II keskeiset ja paremmin säilyneet puolustusasemat sijaitsevat Vantaan Länsimäessä, mutta osa tukikohdan rakenteista ulottuu Helsingin puolelle. Tukikohta II:9 sijaitsee kiinteistön Laakavuorentie 6 itäpuolella, missä Helsingin puolelle ulottuu kallioon louhittua yhdyshautaa. Kohteen muinaisjäännösrekisteritunnus on 1000007710. Kohde on jo merkitty suojelumerkinnöin voimassa olevaan asemakaavaan.

Myös tukikohdan II yhdystieverkosto ulottuu Helsingin puolelle. Laakavuorenpuiston itä laidalla sijaitsee kohde II:tie (Länsimäki) eli yhdystien osuus. Yhdystieverkosto on säilynyt hyvässä kunnossa Vantaan puolella, mutta Helsingin puolella sen kohdalla kulkee kevyen liikenteen väylä. Helsingin puolella oleva yhdystien osa on käytössä olevana tienä suojelustatukseltaan muu kulttuuriperintökohde, jonka linjaus tulisi kuitenkin säilyttää. Kohteen muinaisjäännösrekisteritunnus on 1000007706.

Edellisestä kohteesta hieman itään Saariselänkuja 3 vanhainkotirakennuksen koillispuolella itään laskevassa metsärinteessä Vantaalta Helsingin puolelle jatkuu tukikohdan II mahdollinen puhelinkaapelin keskenäinen suojakaivanto. Kyseessä on 0,5 - 1,5 m leveä suoraviivainen luode-kaakko-suuntainen kaivanto, jonka syvyys on 0,4 - 1,5 m. Kohteen itäpää sijaitsee metsäalueella, joka on ainakin 1900-luvulla ollut peltona. Tällä alueella ura mahdollisesti yhdistyykin uudempaan oja-verkostoon. Asemakaavassa alue on merkitty pääasiassa puistoksi. Kohteen muinaisjäännösrekisteritunnus on 1000007708.

Edellisten neljän kohteen lisäksi suunnittelualueen itä laidalla on kulkenut historiallinen tielinja Vantaan puolelta Westerkullan kartanolta Ras-tilan kartanolle suunnittelualueen kaakkoispuolelle jäävän historiallisen kylänpaikan Mellungsbyn (Mellunkylä) kautta (nykyinen Fallbackan tila). Mellungsbyn kylänpaikan muinaisjäännösrekisteritunnus on 1000001657. Mellungsbyn kylänpaikalta on lähtenyt tielinja myös länteen. Myöhemmin tiet ovat osin palvelleet I MS aikaisina yhdystienä ja jotkin alueen nykyiset katulinjat noudattelevat melko tarkasti samoja linjoja. Historiallisia tielinjoja on esitelty hankkeen Lähtökohtialuonnoksessa. Tien linjaus suunnittelualueen itärajalla sijaitsee Yllästunturintien varrella olevien kiinteistöjen ja Nybondaksen tilaa ympäröivän viheralueen rajamailla, mikä on myös suunnittelualueen raja. Tielinjaus on myöhemmin toiminut I MS aikaisena yhdystienä ja sen jälkeänsä ilmeisesti osin tuhoutunut ja osin otettu käyttöön ulkoilutienä.

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

5 (5)

21.4.2020

Alueen tarkemman suunnittelun edetessä, esimerkiksi asemakaavaprosessien yhteydessä, tulee siis ottaa huomioon alueen arkeologinen kulttuuriperintö ja on syytä hyvissä ajoin ottaa yhteyttä museoviranomaisiin tarkempia neuvotteluja varten. Koska esimerkiksi Helsingin alueen historiallisten teiden ja yhdysteiden tutkimustilanne on huono, olisi suunnittelualueen tulevien asemakaavahankkeiden yhteydessä tarpeellista tarkistaa nämä kohteet maastossa ja määrittää niiden suojelustatukset.

Itse suunnitteluperiaatteiden luonnoksessa 2/2020 mainitaan I maailmansodan aikaiset linnoituslaitteet. Kaupunginmuseo esittää tekstiä muokattavan seuraavasti: 'I maailmansodan aikaiset linnoituslaitteet ovat muinaismuistolain suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. I maailmansodan tukikohtia sekä muuta arkeologista kulttuuriperintöä koskevat menettelytavat sovitaan museoviranomaisten kanssa asemakaavaprosessien aikana.'

Kaupunginmuseolla ei ole muuta huomautettavaa Mellunmäen ja Vesalan alueen suunnitteluperiaatteiden osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Lisätiedot

Anne Salminen, tutkija, puhelin: 310 36501
anne.salminen(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu